

Τι είναι η Γκλάντιο;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ FRANCESCO GIRONDA
ΣΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΗΟΛΑΝΗ

Εισαγωγή

Ο Φραντσέσκο Τζιρόντα, 70 ετών, επικεφαλής του εκδοτικού οίκου Bietti Media του Μιλάνου, υπήρξε εκπρόσωπος του Συλλόγου πρώην μελών της Γκλάντιο. Η Γκλάντιο, που διαλύθηκε στις αρχές του 1991, ήταν το ιταλικό παράρτημα του μυστικού δικτύου Stay Behind που είχε οργανώσει το ΝΑΤΟ σε όλες τις χώρες μέλη της συμμαχίας στην Ευρώπη, με σκοπό την οργάνωση αντίστασης «πίσω από τις γραμμές» σε περίπτωση εισβολής και κατοχής από μέρους των στρατιωτικών δυνάμεων του Συμφώνου της Βαρσοβίας.

Η ύπαρξη της ιταλικής Γκλάντιο αναγνωρίστηκε επισήμως από τον τότε πρωθυπουργό Τζούλιο Αντρεότι τον Αύγουστο του 1990. Η αποκάλυψη κατέστη αναγκαία εξαιτίας των ερευνών που διεξήγαγε τότε ο εισαγγελέας Βενετίας Φελίτσε Κασόν, τώρα βουλευτής του κεντροαριστερού Δημοκρατικού Κόμματος. Ο Κασόν επικέντρωσε τις έρευνές του στην τρομοκρατική επίθεση που σημειώθηκε το 1972 στην τοποθεσία Πετεάνο, όταν δυο καραμπινιέροι σκοτώθηκαν από την έκρηξη παγιδευμένου αυτοκινήτου. Ο νεοφασίστας τρομοκράτης Βιντσέντζο Βιντσιγκουέρα (που εκτίει ισόβια κάθειρξη) ομολόγησε τη συμμετοχή του στην τρομοκρατική αυτή επίθεση, κάνοντας ταυτόχρονα αποκαλύψεις για την ύπαρξη μυστικής τρομοκρατικής στρατιάς, υπό τον έλεγχο του ΝΑΤΟ, που αποτελείτο από στρατιωτικούς και πολίτες. Ο Κασόν θεώρησε ότι η οργάνωση αυτή ήταν η Γκλάντιο. Θεώρησε, επίσης, ότι οι ευθύνες της Γκλάντιο στην συγκεκριμένη τρομοκρατική επίθεση αποδεικνύονταν και από το γεγονός

ότι το εκρηκτικό που χρησιμοποιήθηκε, προερχόταν από μυστική αποθήκη της νατοϊκής οργάνωσης στην τοποθεσία Αουριζίνα. Χάρη στο κατηγορητήριο του Κασόν και τις αποκαλύψεις του Αντρεότι ξεκίνησε δημοσιογραφική εκστρατεία που απέδιδε στην Γκλάντιο σοβαρές ευθύνες για τη στρατηγική της έντασης, που αιματοκύλησε την Ιταλία στην περίοδο 1969-80.

Δικαστικά, το κατηγορητήριο του Κασόν δεν επιβεβαιώθηκε, αφού τελικά εξακριβώθηκε ότι το εκρηκτικό δεν προερχόταν από τις αποθήκες της Γκλάντιο, ενώ οι καταγγελίες του Βιντσιγκουέρα δεν αφορούσαν ούτε την Γκλάντιο ως οργάνωση, ούτε κανένα μέλος της. Η Γκλάντιο απαλλάχτηκε οριστικά από κάθε κατηγορία το 2002.

Ταυτόχρονα, όμως, ο εισαγγελέας του Μιλάνου Γκουίντο Σαλβίνι αποκάλυψε ότι η καταγγελία του Βιντσιγκουέρα στρεφόταν εναντίον μιας άλλης οργάνωσης, τους Πυρήνες Υπεράσπισης του Κράτους. Η οργάνωση αυτή, σύμφωνα με όσα εξακρίβωσε ο εισαγγελέας του Μιλάνου, έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στην στρατηγική της έντασης, σε συνεργασία με άλλες συνωμοτικές οργανώσεις, όπως η μυστική μασονική Στοά Π2, στενά συνδεδεμένη με την αμερικανική Δεξιά.

Η άποψη που ο Τζιρόντα αναπτύσσει σε αυτή τη συνέντευξη είναι ότι το καλοκαίρι εκείνο του 1990 ο Τζούλιο Αντρεότι έπαιξε ένα γιγαντιαίο παιχνίδι παραπληροφόρησης, με στόχο να καλύψει τους πραγματικούς ενόχους των βομβών. Θύμα της εκστρατείας αυτής, πάντα σύμφωνα με τον πρώην πράκτορα της Γκλάντιο, είναι και ο Ντανιέλε Γκάνσερ, συγγραφέας του βιβλίου Οι μυστικοί στρατοί του NATO - Η επιχείρηση Gladio και η τρομοκρατία στη Δυτική Ευρώπη, εκδ. Αντίλογος, Αθήνα 2007. Ο Τζιρόντα αμφισβητεί πλήρως το κεφάλαιο του βιβλίου που αφορά στην ιταλική Γκλάντιο, κατηγορώντας τον Γκάνσερ ότι χρησιμοποιεί χαλκευμένα έγγραφα, που δεν άντεξαν στον έλεγχο των δικαστών.

Είναι αλήθεια ότι, από όλες τις ευρωπαϊκές δομές Stay Behind, εκείνη για την οποία διαθέτουμε περισσότερα στοιχεία είναι η ιταλική Γκλάντιο, ενώ η μελέτη του Γκάνσερ αποτελεί τη μοναδική μέχρι τώρα πηγή πληροφοριών για όλες τις άλλες, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής, που είχε την επωνυμία «Κόκκινη Προβιά».

Η παρούσα συνέντευξη πρέπει να θεωρηθεί συνεισφορά στην αναζήτηση των πραγματικών υπαιτίων της τρομοκρατικής επίθεσης που συγκλόνησε την Ιταλία και την Ευρώπη την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Ταυτόχρονα, όμως, αποτελεί παρότρυνση στους μελετητές να ερευνήσουν για την ελληνική πτυχή της υπόθεσης Γκλάντιο, που παραμένει εξ ολοκλήρου άγνωστη.

Τι είναι η Γκλάντιο;

Η Γκλάντιο είναι μια μυστική δομή, αποτελούμενη από στρατιωτικούς και πολίτες, που υπήρχε σε όλες τις χώρες μέλη του ΝΑΤΟ στην Ευρώπη και που έπρεπε να αναλάβει δράση σε περίπτωση εισβολής των δυνάμεων του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Σκοπός της ήταν να οργανώσει αντίσταση σε περίπτωση στρατιωτικής κατοχής μέρους ή όλου του ιταλικού εδάφους.

Σε περίπτωση εσωτερικής ανατροπής του πολιτεύματος;

Αν η εσωτερική ανατροπή προκαλούσε την επέμβαση των στρατιωτικών δυνάμεων του Συμφώνου της Βαρσοβίας, η Γκλάντιο θα δραστηριοποιόταν εναντίον της κυβέρνησης ανδρείκελων που θα εγκαθιστούσαν οι εισβολείς. Η ίδια η εσωτερική εξέγερση όμως δεν μπορούσε να καταπολεμηθεί με δομές σαν την Γκλάντιο, διότι η οργάνωσή μας δεν ήταν σε θέση να το κάνει. Την αντεπαναστατική δράση θα αναλάμβαναν οι θεσμικοί φορείς που έχουν τέτοιου είδους καθήκοντα, όπως οι ένοπλες δυνάμεις και η αστυνομία, που διαθέτουν μαζικές οργανώσεις σε θέση να αντιμετωπίσουν εσωτερικές εξεγέρσεις. Στην περίπτωση που η κομμουνιστική επανάσταση καταφέρει και σταθεροποιηθεί, να εγκαθιδρύσει αντιδημοκρατική κυβέρνηση και να περάσει την Ιταλία στο αντίπαλο στρατόπεδο, υποθέτω ότι, κατόπιν εντολής μιας εξόριστης δημοκρατικής κυβέρνησης, η Γκλάντιο θα αναλάμβανε δράση, θεωρώντας ότι το ιταλικό έδαφος ήταν κάτω από ξένη στρατιωτική κατοχή.

Άρα η Γκλάντιο θα αναλάμβανε δράση;

Ναι, αλλά όχι κατά τη διάρκεια της εξέγερσης, αλλά αφού σταθεροποιηθεί η παράνομη πολιτική ηγεσία. Αν, αντιθέτως, οι κομμουνιστές έπαιρναν την κυβέρνηση με ελεύθερες εκλογές και δεν άλλαζε το πολυκομματικό δημοκρατικό σύστημα, η Γκλάντιο δεν είχε λόγο να αναλάβει δράση.

Με άλλα λόγια, η Γκλάντιο είχε προγραμματίσει να κάνει κάτι ανάλογο με εκείνο που έκαναν οι οργανώσεις που ανέλαβαν δράση στο Ιράκ μετά την αμερικανική εισβολή το 2003;

Ναι, στο Ιράκ είχαμε να κάνουμε με δομές τύπου Stay Behind. Βεβαίως, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τις διαφορετικές συνθήκες. Το πρότυπο μάχης πίσω από τις γραμμές πρέπει να προσαρμόζεται στο πολιτιστικό πρότυπο της

χώρας. Από τεχνική άποψη, όμως, οι σουνιτικές και σιιτικές οργανώσεις που ανέπτυξαν αντιστασιακή δράση ενάντια στην αμερικανική κατοχή, ακολούθησαν σίγουρα το μοντέλο Stay Behind.

Υπάρχει ένα ντοκουμέντο του 1966 που μιλά για μια άσκηση της Γκλάντιο με την κωδική ονομασία «Δελφίνι», που αφορά συγκεκριμένα το ενδεχόμενο εσωτερικής εξέγερσης.

Όχι, δεν μου προκύπτει. Η Γκλάντιο δεν έκανε ποτέ καμία άσκηση που να αφορούσε ενδεχόμενη εσωτερική εξέγερση. Αντιθέτως, πραγματοποιήθηκαν ασκήσεις που βασίζονταν στην υπόθεση ότι κατά τη διάρκεια σοβιετικής εισβολής, ξεσπούσαν εσωτερικές εξεγέρσεις για να τη διευκολύνουν.

Ιταλοί κομμουνιστές που επαναστατούσαν για να βοηθήσουν το Σύμφωνο της Βαρσοβίας;

Όχι υποχρεωτικά. Μπορούσαν να είναι εξεγέρσεις εθνικών μειονοτήτων, πιο συγκεκριμένα εθνικών ομάδων που είναι εγκατεστημένες κοντά στα ανατολικά σύνορά μας και έχουν εθνικού τύπου δεσμούς με τη Γιουγκοσλαβία. Η ιδέα είναι πολύ απλή: η εξέγερση είναι μια επιχείρηση που αντιμετωπίζεται από την αστυνομία και τις ένοπλες δυνάμεις. Αντιθέτως, η αντιμετώπιση μιας στρατιωτικής δύναμης που έχει καταλάβει ιταλικό έδαφος, αφορά στις δυνάμεις Stay Behind. Η σύγχυση οφείλεται στο γεγονός ότι η τακτική και η στρατηγική της Γκλάντιο άλλαξαν στο χρόνο. Αρχικά, προβλεπόταν η Γκλάντιο να οργανώσει μονάδες ανταρτοπολέμου που θα καθυστερούσαν την προέλαση των εχθρικών δυνάμεων: καταστροφή δρόμων, γεφυρών, κ.ά. Ουσιαστικά ό,τι έκαναν οι αντιστασιακοί στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η διαφορά ήταν ότι αυτή τη φορά δεν θα είχαμε αυθόρμητα κινήματα αντίστασης, αλλά θα υπήρχε ήδη μια οργάνωση στελεχών σε θέση να κάνει στρατολογήσεις ανάμεσα στον πληθυσμό, ώστε να οργανώσει αντίσταση και να δυσκολέψει τη στρατιωτική κατοχή.

Η υπόθεση ανταρτοπολέμου εγκαταλείφθηκε αργότερα;

Ναι. Γύρω στη δεκαετία του '60 αποφασίστηκε σταδιακά ότι ενδεχόμενη εισβολή δημιουργούσε άλλου τύπου δυναμικές που καθιστούσαν πολύ πιο σημαντικό να αναπτύξουμε παράνομη δραστηριότητα στις υπό κατοχή πόλεις, κυρίως στην Κοιλιάδα του Πάδου. Η κύρια δραστηριότητά μας, σε αυτή τη δεύτερη φάση της ιστορίας της Γκλάντιο, αφορούσε στη δημιουργία δικτύων σε θέση να μετα-

φέρουν σε συνθήκες ασφαλείας έως τα σύνορα άτομα που θεωρούνταν σημαντικά. Επίσης, έπρεπε να περισυλλέξουμε και να γνωστοποιήσουμε στη νόμιμη κυβέρνηση πληροφορίες γύρω από την πολιτική ή στρατιωτική δραστηριότητα των εισβολέων. Βεβαίως, ο ανταρτοπόλεμος παρέμεινε στα σχέδια, αλλά σε πολύ πιο περιορισμένες διαστάσεις.

Παρακολουθούσατε τις εσωτερικές δυνάμεις, τις οποίες θεωρούσατε ότι ήταν έτοιμες να υποστηρίξουν τους εισβολείς;

Υπήρχε αυστηρός έλεγχος πάνω στα στελέχη που αποτελούσαν το δίκτυο Γκλάντιο. Ο έλεγχος αφορούσε στους εσωτερικούς κανόνες, όπως να μην αποκαλύψουν την ύπαρξη του δικτύου, αλλά και τις πολιτικές τους τοποθετήσεις. Αν, μετά τη στρατολόγησή τους, έδειχναν να εντάσσονται σε πολιτικά κόμματα που δεν έδιναν εγγυήσεις δημοκρατικότητας, στην άκρα Δεξιά ή την άκρα Αριστερά, τότε απομακρύνονταν προοδευτικά από την οργάνωση και απομονώνονταν.

Αν κάποιος δηλαδή γινόταν μέλος του Ιταλικού Κ.Κ. έπρεπε να φύγει από την Γκλάντιο;

Δημιουργούσε προβλήματα στη στεγανοποίηση της οργάνωσης. Το ιταλικό Κ.Κ. ασκούσε με τη σειρά του αυστηρό έλεγχο πάνω στα μέλη του. Το Γραφείο Στελεχών του κόμματος έκανε ακριβώς αυτή τη δουλειά. Γι' αυτό έπρεπε να αποφύγουμε να περιπέσει υπό τον έλεγχο του Ι.Κ.Κ. ένα μέλος της Γκλάντιο, διότι τα μυστικά της οργάνωσής μας κινδύνευαν να γίνουν γνωστά από τον παράνομο μηχανισμό του Ι.Κ.Κ. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι κατά τη στρατολόγηση σε περίπτωση εισβολής αποκλείαμε τα μέλη ή τους ψηφοφόρους του Ι.Κ.Κ. Η αλήθεια είναι ότι μεταπολεμικά το Ι.Κ.Κ. άλλαξε θέσεις και απόψεις σε σχέση με την Ε.Σ.Σ.Δ. και το Σύμφωνο της Βαρσοβίας. Η αποδοχή από μέρος του Ι.Κ.Κ. του δημοκρατικού συστήματος και του Συντάγματος που το ίδιο είχε εγκρίνει το 1947, έκανε έτσι ώστε η στάση των στελεχών και των μελών του κόμματος μπροστά στο ενδεχόμενο σοβιετικής εισβολής είχε αλλάξει σημαντικά. Δεν ήταν πια εκείνη της δεκαετίας του '50 ή του '60. Λιγότερες ανοιχτές αγκάλες θα υποδέχονταν τους Σοβιετικούς. Θυμάμαι ότι στις ασκήσεις που κάναμε στη δεκαετία του '70 υποθέταμε επί χάρτου ότι ανάμεσα στους ανθρώπους που θα στρατολογούσαμε για αντιστασιακή δράση, η παρουσία κομμουνιστών θα αντιστοιχούσε στην εκλογική τους δύναμη, γύρω στο 25%.

Αυτό σημαίνει ότι στη δεκαετία του '70 αρχίσατε να στρατολογείτε κομμουνιστές;

Όχι. Στη δεκαετία του '70 θεωρήσαμε ότι σε περίπτωση εισβολής πολλά στελέχη και μέλη του Ι.Κ.Κ. θα συνεργάζονταν με την Γκλάντιο στην οργάνωση αντίστασης. Το πρόβλημα του αποκλεισμού των κομμουνιστών ετέθη λίγο πριν διαλυθεί η Γκλάντιο, το 1991.

Γνωρίζουμε όμως ότι μετά το πραξικόπημα της χούντας στην Ελλάδα, το Ιταλικό Κ.Κ. άλλαξε ριζικά τον παράνομο μηχανισμό του.

Ναι. Αρχικά ο παράνομος μηχανισμός του Ι.Κ.Κ. ήταν γιγαντιαίος και μαζικός. Με την πάροδο του χρόνου εξειδικεύτηκε. Ακριβώς την επομένη του πραξικοπήματος στην Ελλάδα, ο πρόεδρος της Κεντρικής Επιτροπής Ελέγχου, ο Τζάνι Τσερβέτι, ζήτησε από το Κ.Κ. Σοβιετικής Ένωσης να αναλάβει την εξάσκηση μελών του ιταλικού κόμματος στις ραδιοφωνικές επικοινωνίες, ενώ ταυτόχρονα οργανώθηκαν ασφαλή κρησφύγετα για την ηγεσία του κόμματος. Βεβαίως, πολλοί λένε ότι ήταν αμυντικοί μηχανισμοί σε περίπτωση πραξικοπήματος. Αλλά παραμένει αυτή η στενή συνεργασία με τον εξ ορισμού στρατιωτικό εχθρό της χώρας μας. Θέλω να πω, ότι ακόμη και μετά τη διαφωνία με τη Σοβιετική Ένωση, που εκφράστηκε από τον Μπερλινγκουέρ στο συνέδριο του Μιλάνου το 1972, η συνεργασία μεταξύ Ι.Κ.Κ. και Μόσχας ήταν μεγαλύτερη από όσο φανταζόμασταν τότε.

Εσείς γνωρίζατε για την ύπαρξη του παράνομου μηχανισμού του Ι.Κ.Κ. Το Ι.Κ.Κ. γνώριζε για την ύπαρξή σας;

Είναι πολύ πιθανό οι κομμουνιστές να γνώριζαν για την ύπαρξή μας. Ο υπουργός Άμυνας που δημιούργησε την Γκλάντιο, ο χριστιανοδημοκράτης Πάολο Αιμίλιο Ταβιάνι, δήλωσε ότι είχε συζητήσει το θέμα αυτό με τον κομμουνιστή Μπολντρίνι, τον πρόεδρο της ένωσης πρώην αντιστασιακών. Παράλληλα, οι Σοβιετικοί έφεραν σε πέρας ορισμένες δεξιοτεχνικές επιχειρήσεις κατασκοπίας στο Γενικό Επιτελείο των αμερικανικών δυνάμεων στη Φρανκφούρτη, διεισδύοντας και στο γραφείο που ήλεγχε τα ευρωπαϊκά δίκτυα Stay Behind. Πρέπει επίσης, να λάβουμε υπόψη μας ότι υπήρχε μια δομή τύπου Stay Behind στη Σοβιετική Ένωση, με περίπου 20 χιλιάδες οργανωμένους κι εκπαιδευμένους πράκτορες, που έδωσε εξαιρετικά αποτελέσματα κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου. Το σχέδιο Stay Behind προβλεπόταν από τα επιτελεία και των δυο μπλοκ του Ψυχρού Πολέμου.

Υπάρχει ένας Ελβετός μελετητής, ο Ντανιέλε Γκάνσερ, που έγραψε μια μεγάλη μελέτη γύρω από τα δίκτυα *Stay Behind* στην Ευρώπη. Ο Γκάνσερ κατηγορεί ευθέως την ιταλική Γκλάντιο ότι ευθύνεται για τη στρατηγική της έντασης στην Ιταλία, δηλαδή για το κύμα βομβών που συγκλόνησε τη χώρα από το 1969 έως το 1980. Ο Γκάνσερ παραθέτει πληθώρα στοιχείων.

Το βιβλίο του Γκάνσερ είναι ενδιαφέρον και συναρπαστικό. Πράγματι, η έρευνά του είναι εξονυχιστική κι αξιόπαινη. Αλλά τα συμπεράσματά του σε ό,τι αφορά στην ιταλική Γκλάντιο είναι πέρα για πέρα λάθος. Η ιταλική Δικαιοσύνη διεξήγαγε μια από τις πιο θεαματικές έρευνες γύρω από την Γκλάντιο. Καμία πτυχή αυτής της οργάνωσης δεν έμεινε αδιερεύνητη. Αυτή η δικαστική έρευνα οδήγησε σε μια πρώτη δίκη στο Υπουργικό Δικαστήριο και μια δεύτερη δίκη στο Κακουργιοδικείο της Ρώμης. Και οι δυο αυτές δίκες επιβεβαίωσαν την απόλυτη νομιμοφροσύνη του δικτύου Γκλάντιο και την απόλυτη αθωότητά του σε σχέση με οποιαδήποτε τρομοκρατική δραστηριότητα. Η πρωτοβάθμια αθώωση ήταν πανηγυρική, τόσο που οι δημόσιοι κατήγοροι δεν θέλησαν καν να ασκήσουν έφεση. Η αλήθεια είναι ότι γύρω από την Γκλάντιο παίχτηκε στην Ιταλία ένα γιγαντιαίων διαστάσεων παιχνίδι παραπληροφόρησης. Ο Γκάνσερ περισυνέλεξε και πρόβαλε όλα αυτά τα στοιχεία παραπληροφόρησης, που προβλήθηκαν μέχρι ανίας από τα ιταλικά Μ.Μ.Ε. για λόγους εσωτερικής πολιτικής σκοπιμότητας. Ο Γκάνσερ δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει δημόσια συζήτηση στην Ιταλία για το θέμα Γκλάντιο. Έχει μεγαλύτερη επιτυχία στο εξωτερικό, όπου η πληροφόρηση για ό,τι πραγματικά συνέβη με την ιταλική Γκλάντιο είναι ελλιπής ή η ιστορία των εκεί δικτύων *Stay Behind* είναι διαφορετική, όπως, π.χ. στην Ελλάδα ή την Τουρκία. Στην Ιταλία έχει πλέον αποδειχτεί περίτρανα, και όλοι οι σοβαροί μελετητές σε όποια παράταξη κι αν ανήκουν το θεωρούν δεδομένο, ότι τα στοιχεία και τα ντοκουμέντα επάνω στα οποία βασίστηκε η εκστρατεία δαιμονοποίησης και παραπληροφόρησης περί Γκλάντιο ήταν όλα πλαστά. Ο Γκάνσερ χρησιμοποίησε τα χαλκευμένα στοιχεία και αγνόησε τη διάψευσή τους στα δικαστήρια.

Υπήρξε ένα χαλκείο που παρήγαγε πλαστά ντοκουμέντα που κατηγορούσαν την Γκλάντιο;

Όχι ακριβώς. Στο πρώτο ήμισυ της δεκαετίας του '90 υπήρξε μια σύγκλιση συμφερόντων ανάμεσα σε ορισμένους δικαστικούς, την κομμουνιστική αντιπολίτευση και την χριστιανοδημοκρατική κυβέρνηση. Όλοι τους είχαν συμφέρον να

ερμηνεύσουν τα ντοκουμέντα και τις μαρτυρίες με τρόπο που να ενοχοποιεί την Γκλάντιο. Και τροφοδότησαν εν αφθονία έμπιστα Μ.Μ.Ε., που έπαιξαν το ρόλο του μεγαφώνου.

Η εικόνα περί Γκλάντιο που δημιουργήθηκε, είναι ότι αποτελείτο από νεοφασίστες τρομοκράτες, μυστικούς πράκτορες στην υπηρεσία σκοτεινών σχεδίων αποσταθεροποίησης, μασόνων της μυστικής Στοάς Π2. Ας αρχίσουμε από τους φασίστες. Πόσοι είχαν στρατολογηθεί στην Γκλάντιο;

Από το 1958 έως το 1991, στα περίπου 40 χρόνια ύπαρξης της Γκλάντιο, στους καταλόγους με τα 622 μέλη, ο αριθμός των ατόμων που είχαν πολεμήσει με το μέρος της Δημοκρατίας του Σαλό του Μουσολίνι ή ήταν μέλη ή ψηφοφόροι του νεοφασιστικού κόμματος MSI ήταν συνολικά 16. Απεναντίας, όλοι οι υπεύθυνοι μονάδων Γκλάντιο κατά την πρώτη εικοσαετία ήταν ή πρώην καπετάνιοι μη κομμουνιστικών αντάρτικων ομάδων ή πρώην κομμουνιστές που είχαν εγκαταλείψει το Ι.Κ.Κ. Όσο για την Π2, ούτε ένα μέλος της δεν ανήκε στην Γκλάντιο, σε καμία βαθμίδα.

Η Γκλάντιο ελεγχόταν από την ιταλική αντικατασκοπία, η οποία αποδεδειγμένα έπαιξε ρόλο στη στρατηγική της έντασης. Είχαμε μάλιστα και κατάδικες αρχηγών της μυστικής υπηρεσίας διότι προσπάθησαν να καλύψουν τους ακροδεξιούς υπεύθυνους των πολύνεκρων βομβών.

Δεν υπάρχει αυτοματισμός. Η αντικατασκοπία σε ορισμένες ιστορικές περιόδους κάλυψε, για δικούς της ιδιοτελείς λόγους, τους υπεύθυνους των βομβών. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι χρησιμοποιήθηκε η δομή της Γκλάντιο. Η αλήθεια είναι ότι παίχτηκε ένα λεπτό παιχνίδι παραπληροφόρησης που κατάφερε να εξαπατήσει μεγάλο μέρος και της ιταλικής Αριστεράς. Η Γκλάντιο χρησιμοποιήθηκε για να δαιμονοποιηθεί σε μια πρώτη φάση κι εκ των υστέρων να αποδειχθεί η αθωότητά της, ώστε να αποσιωπηθεί ο ρόλος που έπαιξαν άλλες δομές, συνδεδεμένες με την πολιτική ηγεσία και τον κρατικό μηχανισμό, που πράγματι έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην τρομοκρατική επίθεση και τη στρατηγική της έντασης.

Δηλαδή;

Ο μόνος νεοφασίστας που ομολόγησε τις ευθύνες του για τη βομβιστική επίθεση στο Πετεάνο, ο Βιντσέντζο Βιντσιγκουέρα, αποκάλυψε στους δικαστές ότι

υπήρχε μια νατοϊκή οργάνωση με στρατιωτικούς και πολίτες, που στρατολογήθηκαν εξ ολοκλήρου στο χώρο της εξωκοινοβουλευτικής άκρας Δεξιάς, από τις νεοφασιστικές οργανώσεις Ordine Nuovo και Avanguardia Nazionale ή από τον υπερσυντηρητικό καθολικό χώρο. Αυτή η οργάνωση, σύμφωνα με τον Βιντσιγκουέρα, είχε μεγάλες ευθύνες για τη στρατηγική της έντασης. Η περιγραφή αυτή δεν ταιριάζει με την Γκλάντιο, αφού τα μέλη της ανήκαν σε όλο το δημοκρατικό φάσμα και ποτέ δεν θα συμμετείχαν σε τέτοιου είδους επιχειρήσεις. Απεναντίας, ταιριάζει με μια άλλη οργάνωση, την ύπαρξη της οποίας αποκάλυψε ο εισαγγελέας του Μιλάνου Γκουίντο Σαλβίνι: Ονομαζόταν Πυρήνες Υπεράσπισης του Κράτους. Έχουμε τη μαρτυρία ενός που ήταν επικεφαλής μιας μονάδας της οργάνωσης αυτής, του συνταγματάρχη Άμος Σπιάτσι. Ο οποίος αποκάλυψε ότι η οργάνωση αυτή υπήρχε σε όλα τα σώματα στρατού και ελεγχόταν από τους αξιωματικούς της υπηρεσίας πληροφοριών. Αυτή η δομή ήταν, σε αντίθεση με την Γκλάντιο, ιδεολογικά ομοιογενής, αφού ανήκε εξ ολοκλήρου στην άκρα Δεξιά. Μετά τις αποκαλύψεις του Σαλβίνι, ανέλαβε τις έρευνες η εισαγγελία της Ρώμης, η οποία φρόντισε να θάψει το όλο θέμα. Έτσι, η πολιτική ηγεσία της περιόδου εκείνης, στις αρχές της δεκαετίας του '90, προσέφερε στην κοινή γνώμη μια δομή που είχε ορισμένα κοινά σημεία με την περιγραφή του Βιντσιγκουέρα, προκειμένου να καλύψει τους πραγματικούς υπαίτιους.

Ποιες ήταν οι ευθύνες των Ηνωμένων Πολιτειών; Παραμένει το γεγονός ότι την περίοδο εκείνη ένας τομέας της ρεπουμπλικανικής Δεξιάς των Η.Π.Α. έπαιξε συστηματικά το χαρτί της αποσταθεροποίησης με σκοπό την επακόλουθη αυταρχική σταθεροποίηση.

Αναμφισβήτητα, οι Αμερικανοί οργάνωσαν ογκώδεις επιχειρήσεις για να επηρεάσουν την πολιτική πολλών ευρωπαϊκών χωρών. Τίποτα όμως σε σύγκριση με ό,τι συνέβαινε στο αντίπαλο στρατόπεδο. Στην Ιταλία σίγουρα παίχτηκε το χαρτί της αποσταθεροποίησης με σκοπό την αυταρχική σταθεροποίηση και υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ως προς την αμερικανική εμπλοκή. Θέλω όμως να υπογραμμίσω ότι, τελικά, οι δημοκρατικές δομές επιβίωσαν και το γεγονός ότι το Ιταλικό Κ.Κ. δεν ανέλαβε τη διακυβέρνηση της χώρας οφείλεται κυρίως στο ότι ποτέ δεν εξασφάλισε την πλειοψηφία των Ιταλών ψηφοφόρων.

Οι δημοκρατικοί θεσμοί επιβίωσαν, αλλά με τεράστιο κόστος σε ανθρώπινες ζωές, το υψηλότερο στην Ευρώπη.

Αυτή η χώρα, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, υπήρξε πάντα σύνορο μεταξύ αυτοκρατοριών. Αποτελεί σύνηθες φαινόμενο στην εσωτερική πολιτική διαλεκτική της Ιταλίας να αναζητούνται σύμμαχοι στο εξωτερικό για να βοηθήσουν σε εκείνον που εγώ ονομάζω διαρκή εμφύλιο πόλεμο. Η ενότητα του ιταλικού λαού αποτελεί σπάνιο κι εξαιρετικό φαινόμενο, δεν είναι ο κανόνας. Ο κανόνας είναι να πληρώνουμε πάντα υψηλό τίμημα, προκειμένου να παραμείνουμε στο χώρο των δημοκρατικών χωρών.

Πώς αντιμετώπισε η Γκλάντιο τις απόπειρες πραξικοπήματος που εκδηλώθηκαν στην Ιταλία στην περίοδο 1969-1974;

Στην περίοδο 1972-1974 προσωπικά διαισθάνθηκα, χάρη σε πληροφορίες που δεν προέρχονταν από το περιβάλλον της Γκλάντιο, ότι βρισκόταν σε εξέλιξη μια απόπειρα αυταρχικής διεξόδου στην τότε οξύτατη πολιτική κρίση της Ιταλίας. Θεώρησα ότι το πρόβλημα ήταν σοβαρό. Οργάνωσα τότε σύσκεψη της μονάδας μου στο Μιλάνο. Έθεσα το θέμα της στάσης μας σε περίπτωση στρατιωτικού πραξικοπήματος, διότι, εξήγησα, δεν μας ήταν αδιάφορο να υπηρετούμε μια δημοκρατική χώρα ή μια στρατιωτική δικτατορία, σαν εκείνες στην Ελλάδα ή στη Χιλή. Όλοι τους, με μια φωνή, μου απάντησαν: «Θα οργανώσουμε αντίσταση μαζί με τους κομμουνιστές». Έτσι, άρχισα να βολιδοσκοπώ το Ι.Κ.Κ. για να προετοιμάσω το έδαφος. Ήρθα σε επαφή με ένα στέλεχος του Ι.Κ.Κ. στο Μιλάνο, που είχε την ευθύνη της επιτροπής περιφρούρησης. Του ανέφερα τις πληροφορίες μου κι εκείνος φρόντισε με τη σειρά του να έρθει σε επαφή με την ηγεσία του κόμματος στη Ρώμη. Όταν γύρισε μου είπε: «Μείνε ήσυχος, σύντροφε Τζιρόντα – χαρακτηρισμός που με εκνεύρισε ουκ ολίγον – οι σύντροφοι στη Ρώμη με διαβεβαίωσαν ότι όλα είναι υπό έλεγχο». Προφανώς, ο παράνομος μηχανισμός του Ι.Κ.Κ. είχε ήδη καταφέρει να εξουδετερώσει τις απόπειρες πραξικοπήματος. Αυτές οι επαφές όμως έκαναν έτσι ώστε, όταν αποκαλύφθηκε ο κατάλογος με τα μέλη της Γκλάντιο, η κομμουνιστική εφημερίδα *L'Unita* τον δημοσίευσε, γράφοντας δίπλα και το ποιόν του καθενός. Δίπλα στο όνομά μου έγραψαν ότι ήμουν «γνωστός στις προοδευτικές δυνάμεις» και ότι ήμουν «ειλικρινής δημοκράτης, ανοιχτός σε προοδευτικές λύσεις».

Η ύπαρξη της Γκλάντιο θεωρείται ένα από τα μεγάλα μυστήρια της υπόθεσης Μόρο. Ο Μόρο, όταν ήταν όμηρος στα χέρια των Ερυθρών Ταξιαρχιών, αποκάλυψε στους απαγωγείς του την ύπαρξη της μυστικής στρατιάς του ΝΑΤΟ;

Η προσωπική μου άποψη είναι ότι ο Μόρο μίλησε στους ερυθροταξιαρχίτες για εκείνο για το οποίο τον είχαν ρωτήσει, δηλαδή για την ύπαρξη ή όχι μιας μυστικής οργάνωσης για την καταπολέμηση του ανταρτοπολέμου. Δεν νομίζω ότι αναφερόταν στην Γκλάντιο, που δεν είχε τέτοιου είδους αποστολή. Η Γκλάντιο οργάνωνε ανταρτοπόλεμο, δεν καταπολεμούσε τον ανταρτοπόλεμο. Ο Μόρο έγραψε, σύμφωνα με τα πρακτικά της ανάκρισής του, που βρέθηκαν 14 χρόνια μετά τη δολοφονία του: «Δεν νομίζω ότι δόθηκε ιδιαίτερη σπουδή στην καταπολέμηση του ανταρτοπολέμου». Όλοι οι άλλοι μελετητές υποστηρίζουν ότι ο Μόρο αναφερόταν στην Γκλάντιο, και μάλιστα ότι οι αποκαλύψεις του αυτές έπεισαν την τότε πολιτική ηγεσία να μην ενεργοποιηθεί για τη σωτηρία του. Μόνον εγώ εξακολουθώ να έχω επιφυλάξεις.

Υπάρχει και η μαρτυρία κάποιου Αρχόντε που ισχυρίζεται ότι υπήρξε μέλος της Γκλάντιο και ότι εστάλη με φορτηγό πλοίο στη Βηρυτό ήδη πριν από την απαγωγή του Μόρο για να έρθει σε επαφή με παλαιστινιακές οργανώσεις και να εξασφαλίσει την απελευθέρωσή του.

Αυτός ο Αρχόντε δεν υπήρξε ποτέ μέλος της Γκλάντιο και όλη η ιστορία του είναι ανάξια λόγου. Περιορίζομαι σε αυτό: σε στέλνουν επειγόντως στη Βηρυτό για να απελευθερώσεις τον Μόρο όχι με αεροπλάνο αλλά με φορτηγό πλοίο; Είναι ανοησίες.

Υπήρξε κινητοποίηση της Γκλάντιο κατά τη διάρκεια της απαγωγής του Μόρο, το Μάρτη του 1978;

Όχι. Δεν υπήρξε κινητοποίηση. Υπήρξε μια εγκύκλιος που συνιστούσε να είμαστε σε επιφυλακή σε περίπτωση που τύχαινε να πληροφορηθούμε κάτι σχετικά με την τρομοκρατία. Οι στρατιωτικοί της δομής Γκλάντιο κινητοποιήθηκαν όμως κατά τη διάρκεια της απαγωγής από μέρους των Ερυθρών Ταξιαρχιών του Αμερικανού ταξίαρχου Τζαίμς Λη Ντόζιερ, το 1981. Οι πληροφορίες για τις πιθανές κρυφώνες όπου ενδεχομένως να κρατούσαν τον απαχθέντα ταξίαρχο ήταν τόσο πολλές, που τα ειδικά σώματα της αστυνομίας δεν αρκούσαν για να τις ελέγξουν όλες. Έτσι, οι στρατιωτικοί της Γκλάντιο ανέλαβαν την επιτήρηση ορισμένων χώρων, που εκ των υστέρων αποδείχτηκαν άσχετοι με την απαγωγή.

Πότε στρατολογήθηκατε στην Γκλάντιο;

Το 1965. Η διαδικασία στρατολόγησης κράτησε κάποια χρόνια. Το Φιλελεύθερο Κόμμα, στο οποίο ανήκα, είχε οργανώσει μια σειρά από διαλέξεις για την αντίσταση. Μια από τις διαλέξεις την έκανε ο γραμματέας της ένωσης μη κομμουνιστών αντιστασιακών. Για την ακρίβεια, κατά τη διάρκεια της αντίστασης ήταν καπετάνιος μιας από τις μεγαλύτερες αντάρτικες ομάδες του Ι.Κ.Κ. Αλλά έφυγε από το Ι.Κ.Κ. μετά τη ρήξη με τον Τίτο, όταν η ηγεσία του κόμματός του ζήτησε να υπογράψει δήλωση που έλεγε ότι ο Τίτο ήταν πράκτορας της Γκεστάπο! Στις συζητήσεις που κάναμε τότε, μου έθεσε το ερώτημα τι θα έκανα σε περίπτωση σοβιετικής εισβολής. Του απάντησα ότι θα εντασσόμουν σε αντιστασιακές ομάδες. Κι έτσι άρχισε να με βολιδοσκοπεί, ώσπου τελικά μου έσκασε το μυστικό. Το μεγαλύτερο κίνητρό μου, τελικά, ήταν η περιέργεια.

Πώς διεξάγονταν οι ασκήσεις;

Εγώ δεν είχα κάνει τη στρατιωτική μου θητεία, αλλά ήμουν πολύτιμος για την Γκλάντιο διότι ασχολούμουν με marketing, διαφήμιση, προώθηση προϊόντων. Ήθελαν κάποιον σε θέση να οργανώσει μονάδα ψυχολογικού πολέμου, που είναι κάτι πολύ πιο προωθημένο σε σχέση με την απλή προπαγάνδα. Η βασική εκπαίδευση όμως ήταν ίδια για όλους: μάθαινες πώς να χρησιμοποιείς όπλα, εκρηκτικά, πώς να επιβιώνεις στο βουνό, κ.ά. Αργότερα, οι ασκήσεις αφορούσαν σχεδόν αποκλειστικά στην κίνηση στο υπό κατοχή έδαφος. Με άλλα λόγια, είχες πλαστή ταυτότητα και μετέφερες- σε συνθήκες απαγόρευσης κυκλοφορίας- από ένα σημείο στο άλλο άτομα που δεν ήξεραν καν πού βρίσκονταν και που ήταν συνήθως εκπαιδευτές οργανώσεων Stay Behind άλλων χωρών. Επί παραδείγματι: πηγαίναμε τη νύχτα στην Κοιλιάδα του Πάδου για να περισυλλέξουμε δυο ή τρεις αλεξιπτωτιστές. Τους παίρναμε, τους ανακρίναμε, διαπιστώναμε ότι ήταν οι σωστοί άνθρωποι- αλλιώς τους λέγαμε «το παιχνίδι τελείωσε, μπουμ, πέθανες». Τους κρύβαμε σε ασφαλή σπίτια και τους μεταφέραμε στο σημείο συνάντησης με άλλο δίκτυο, που αναλάμβανε την προώθησή τους. Μια άλλη φορά πήγαμε με καΐκι και πήραμε δύο από υποβρύχιο που αναδύθηκε έξω από το λιμάνι Λα Σπέτσια. Κάποτε ένας στρατηγός, παρασημοφορημένος με χρυσό μετάλλιο για την αντιστασιακή του δράση, μου είπε: «Τι το διαφορετικό κάνετε εσείς από μας;» «Τίποτα - του απάντησα - μόνον που εμείς δεν έχουμε πραγματικούς εχθρούς να μας κυνηγούν. Οι τεχνικές, βεβαίως έχουν αλλάξει, έχουν εξελιχθεί». Με κοιτούσε ειρωνικά. Του λέω: «Σε ειδοποι-

ούν να πας να πάρεις συμμαχικό πιλότο που έπεσε στο τάδε σημείο. Τι κάνεις;» «Ε, πάω εκεί και τον παίρνω». «Έχεις 70% πιθανότητες να σας σκοτώσουν και τους δυο εντός των επόμενων 48 ωρών». Και του εξήγησα γιατί. Μάλλον τον έπεισα, γιατί δεν επανήλθε. Μεγάλο μέρος της θεωρητικής εκπαίδευσης αφορούσε στις οργανώσεις αντίστασης και τα απελευθερωτικά κινήματα: τους Γιουγκοσλάβους αντάρτες, την Ε.Ο.Κ.Α. στην Κύπρο, τον Ε.Λ.Α.Σ. στην Ελλάδα, τους Γάλλους maquis. Εγώ μελέτησα πολύ το Απελευθερωτικό Μέτωπο της Αλγερίας.

Κάνατε κοινές ασκήσεις με Έλληνες;

Όχι. Η ιταλική Γκλάντιο δεν ήθελε ποτέ να διεξάγει κοινές ασκήσεις με τα δίκτυα Stay Behind της Ελλάδας και της Τουρκίας. Απ' ό,τι ξέρω, ο λόγος ήταν ότι η ελληνική Stay Behind είχε διαφορετική οργανωτική δομή και διαφορετικά κριτήρια στρατολόγησης. Στην Ελλάδα η στρατολόγηση γινόταν μόνον από έναν πολύ συγκεκριμένο πολιτικό χώρο. Ιδιαίτερα κατά την περίοδο της δικτατορίας στην Ελλάδα, αυτός ο έντονος πολιτικός χρωματισμός απαγόρευε κοινές ασκήσεις με Έλληνες πράκτορες. Είναι γνωστό, εξάλλου, ότι η Ιταλία είχε ταχθεί ανοιχτά εναντίον της ελληνικής χούντας. Το ίδιο φαίνεται να ίσχυε και στην περίπτωση της Τουρκίας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

ΛΟΥΚΑΣ ΑΞΕΛΟΣ: ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Εκδοτική Δραστηριότητα είναι μια θαυμάσια πολιτική μελέτη, η οποία μ' αφορμή το βιβλίο και τελικό της στόχο αυτό το προϊόν, υφαίνει περίτεχνα το πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό σκηνικό, μέσα στο οποίο η παραγωγή της γνώσης και η εκδοτική δραστηριότητα στον τόπο μας, έζησαν και ζουν μια τραγική περιπέτεια.

Περ. «Διαβάζω»

Η κίνηση των ιδεών στην Ελλάδα που η εκδοτική δραστηριότητα αποτελεί έκφρασή της, δεν μελετήθηκε ποτέ ως ένα φαινόμενο με βαθύτερες κοινωνικές και πολιτικές ρίζες. Ιδιαίτερα η έκρηξη του βιβλίου στα χρόνια της δικτατορίας και ο ρόλος και η λειτουργία μερικών εκδοτικών οίκων κείνη την εποχή έχει παρασιωπηθεί τελείως. Το βιβλίο του Λουκά Αξελού τα θίγει όλα αυτά και αποτελεί μια θαρραλέα, πρώτη προσπάθεια για την αποκατάσταση της αλήθειας. Η ιστορία διεκδικεί τα δικαιώματά της...

Περ. «Εικόνες»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μαυρομικάλη 39, 10680, Αθήνα Τηλ. 210 3601956 • Φαξ 210 3610445
www.stochastis.gr • info@stochastis.gr